

Adomas Mickevičius

[PIEŠŅ]

Hej, radością oczy błysną
I wieniec czoła okrasi,
I wszyscy się mile ścisną:
 To wszyscy bracia! To nasi!

Pochlebstwo, chytrość i zbytek
Niech każdy przed progiem miota,
Bo tu wieczny ma przybytek
 Ojczyzna, nauka, cnota.

Braterstwa ogniwem spięci,
Zdejmijmy z serca zasłonę,
Otwórzmy czucia i chęci.
 Święte, co tu objawione!

Tu wspólne koją cierpienia:
Przyjaźń, wesołość i pienia.

Ale kto w naszym jest gronie,
Śród pracy czy śród zabawy,
Czy przy pługu, czy w koronie,
 Niechaj pomni na U s t a w y!

Pomni na przysięgę swoją
I w każdej chwili żywota
Niechaj mu na myśli stoją:
 Ojczyzna, nauka, cnota.

Dojdziemy, choć przykrą drogą,
Gdy brat bratu rękę poda,
Bo nam i nieba pomogą,
 I męstwo, praca i zgoda!

[1819]

[DAINA]¹

Ei, džiaugsmu jau akys tviska,
Vainikai kaktas dabina,
Broliai čia visi, saviškiai
 Draugiškai apsikabina!

¹ Eilėraštį Mickevičius perskaitė filomatų susirinkime 1819 lapkričio 1 d. Šiam eilėraščiui buvo pritaikyta kažkurios masoniškos dainos melodija, ir jis dažnai buvo dainuojamas kaip savotiškas filomatų himnas.

Meskim prieš slenkstį išrovę
Prabangą, klastą, puikybę,
Nes čia amžina šventovė
Tėvynės, mokslo, dorybės.

Susiję brolybės saitais
Plačiai atverkime širdis,
Jausmus, troškimus – teskaito.
Šventa, ką čia išgirdom!

Kančias čia apmaldo mūsų
Draugystė, linksmybės, mūzos.

Bet kas mūsų draugėj būna –
Ar ilsis, ar gniaužia pirštais,
Plūgą, ar dėvi karūną, –
Te Į s t a t ū² nepamiršta!

Priesaiką savo atminki
Kol gyvas, te sieloj žiba
Ir valdo mintis kilmingas
T ė v y n ė, m o k s l a i, d o r y b ė.

Jei brolis ties broliui ranką,
Ištversim kelionės vargą,
Nes mums pagelbės ir dangūs,
D r a s a, s u t a r i m a s, d a r b a s.

[1819]

Vertė Kornelijus Platelis

ROMANTIKA

Methinks, I see... where?
– *In my mind's eyes.*

Regis, matau, o kur?
– *Akyse savo sielos.*

Shakespeare³

² Įstatai (*Ustawy*) – Filomatų draugijos statutas; jį parašė Tomas Zanas ir Adomas Mickevičius, pataisė Juozapas Ježovskis. Statutas buvo patvirtintas pirmajame filomatų poesėdyje 1817 spalio 1 d., kada ir buvo įkurta Filomatų draugija. Buvo pildomas ir tobulinamas kiekvienais metais.

³ Epigrafas iš dramatos "Hamletas", tėvo šmėklos pasirodymo scenos.

Klausyk, mergaite!

– Ji nesiklauso –

Čia miestelis dieną skaisčią!

Šalia tavęs – nė gyvos dvasios!

Ko aplinkui grabaliojies?

Ką kvieti ir kam čia moji?

– Ji nesiklauso. –

Tai kaip uola sustingus

Nesidairo aplinkui,

Tai šaudo akim be saiko,

Tai pradeda ašaroti;

Tarsi ką čiumpa, tarsi ką laiko;

Pravirksta, ima kvatotis.

„Ar jau naktis? – Tu čia, Joneli!

Ak! Ir numiręs myli!

Eikš, pamažu, nė žodelio

Pamotei, slinkis čion tyliai!

Tegu sau girdi, tavęs nebèr jau!

Ir palaidoti spèjom!

Tu jau numiręs? Ak! Aš bijausi!

Ko čia bijausi – savo Jonelio?

Ak, tavo tai akys, skruostai švelniausi!

Balti marškinėliai!

Baltas lyg drobė ir tū pats,

Šaltas, rankelės šaltokos!

Čia dėk, man į skreitą duok jas,

Apglėbki, suglauskim lūpas!

Tartum jaučiu tavo kapą vėsų!

Miręs! Jau metai vėlei!

Veskis mane, šalia gulėsime,

Gyvent nemiela.

Bloga minioj prasčiokų,

Aš verkiu, o jie juokias,

Ką kalbu, nesuvokia,

Ką regiu, nenutuokia.

Gal dieną... O gal sapne ateiki?

Ne, ne... laikau savo mielą.

Kur tu, kur dingsti, Joneli?

Dar ne laikas, dar ne laikas!

Dievuli! lange suspindo,

Aušra, pragydo gaidelis.

Kur tu? Palauk, Joneli!
Aš nelaiminga.”

Taip ji bernelį savo myluoja,
Veiasi jį, šaukia, krinta;
Skausmo riksmą išgirdęs apstoja
Ją kaimo žmonelių tuntas.

„Poterius kalbam! – šaukia suėję, –
Jo vėlę jaučiam čia būsiant.
Jonas aplankė savo Karusę, –
Kol gyvas, jis ją mylėjo!”

O aš girdžiu tai, ir aš tikiu ją
Raudodamas poteriauju.
„Klausyk, mergele!” – riksmus nustelbęs
Senis byloti suskato:
„Akys ir akiniai mano skelbia:
Nieko aplink čia nematom.

Dvasios tos gimsta už smuklės stalo,
Ten kala šnipštus kvailiausius.
Ši mergina nesąmones mala,
O žmonės proto neklauso.”

„Mergaitė jaučia, – kukliai atsakau jam, –
O žmonės šie giliai tiki;
Tikėjimas, jausmas sako daugiau man
Nei akys mokslinčiaus ar stiklas.

Negyvos jo tiesos nerūpi liaudžiai,
Smulkmenas jis teįstengia patirti⁴;
Stebuklą, gyvųjų tiesų nejaučia!
Širdį turėk, žvelk į širdį.”

[1821]

Vertė Kornelijus Platelis

⁴ Originale – mokslininkas „mato pasaulius dulkėje, kiekvienoje žvaigždės kibirkštėlėje”. Užuoamina į mokslinius tyrimus, atliekamus su mikroskopu, teleskopu, skaidančius tiriamą objektą į dalis.